

482

TREATMENT FOR CHOLERA

విషాచి వైద్యము

COMPILED FROM

THE BEST AUTHORITIES EXTANT

56

BY

F. A. SWAINATHA AYYAR

Editor of "Vaidyasara Ratnavali," &c., &c.

కృతః

F. A. SWAINATHA AYYAR

1935

శ్రీ కృష్ణ వేదాంత అంధ తపోవిలయము,
 విజయవాడ .....

విజయవాడ .....

PRINTED AT THE V. N. JUBILEE PRESS,
ARMENIAN STREET, MADRAS.

TREATMENT FOR CHOLERA.

విషూచివైద్యము.

CONTENTS.

క్రమసంఖ్య.	విషయములు.	పుటసంఖ్య.
1. పీఠిక.	Preface ...	1
2. జాపిక.	Caution ...	2
3. వ్యాధిమూలము.	Source of disease ...	3
4. విషూచికానామ నిరూపణము.	Cause of disease ...	4
5. విషూచికా లక్షణము.	Symptoms of Cholera ...	5
6. అలసక రోగలక్షణము.	Colic ...	5
7. విలంబికా లక్షణము.	Further stages of Colic ...	5
8. ఆజీర్ణ విషూచికా లక్షణము.	Diarrhoea ...	6
9. అలసకరోగయుక్తవిషూచికా లక్షణము.	Cholera accompanied by Colic ...	6
10. జీరాహార లక్షణము.	Digestible food ...	7
11. వాంతిభేదియొక్క భేదములు.	Different kinds of Cholera	7
12. వాంతిభేది ఔషధములు.	Medicines for Cholera ...	8
13. వాంతిభేది.	Cholera ...	9
14. లక్షణములు.	Symptoms ...	10
15. వాంతిభేది కారణములు.	Pathology ...	11
16. చికిత్స.	Treatment ...	12
17. ఔషధములు.	Medicines ...	13
18. ఉపచారములు.	Nursing ...	14
19. రోగనివారణోప దేశము.	Instructions to be observed	15
20. అవతారిక.	Preface to Part II ...	17

విషూచి వైద్యము
 వైద్యుడు
 పుట సంఖ్య

21. విషూచిరోగ పర్యాయ నామ	Different names for Cholera	17
22. హేతువిభాగము.	Analysis of causes	... 18
23. అలసక రోగోత్పత్తి.	Origin of Colic	... 19
24. అలసకలక్షణము.	Symptoms of Colic	... 20
25. వాంతిభేది రోగోత్పత్తి.	Origin of Cholera	... 20
26. మతాంతరము.	Other versions of Cholera	21
27. పామరజనాభిప్రాయము.	Belief of the masses	... 22
28. లింగవిభాగము.	Different symptoms of cholera	... 23
29. పూర్వరూపము.	Premonitory Symptoms	.. 23
30. మధ్యరూపము.	Acute Symptoms	... 23
31. వాతవాంతిభేదిరోగలక్షణము.	Trināy Cholera	... 24
32. పిత్తవాంతిభేది రోగలక్షణము.	Bilious do	... 24
33. శ్లేష్మవాంతిభేది రోగలక్షణము.	Pneumatic do	... 24
34. అవ్యవహిత విధానము.	Subjective Symptoms	... 25
35. అంత్యరూపము.	Last stages	... 25
36. వాంతిభేది రోగోపద్రవ లక్షణము.	Effects of Cholera	... 25
37. అసాధ్య వాంతిభేది రోగలక్షణము.	Incurable Symptoms	... 25
38. అసాధ్య అలసక వాంతి భేది రోగలక్షణములు.	Cholera accompanied by Colic	... 26
39. వైద్యజనాభిప్రాయము	Opinions of Medical Men	26
40. గ్రంథాంతరము.	do of other Authors.	26
41. చికిత్సా విభాగము.	Details of Treatment	... 28
42. విషూచి జ్వరచికిత్స.	Treatment for Fever	... 29
43. పథ్యము.	Diet	... 30
44. వాంతిభేది చూర్ణము.	Powder for Cholera	... 30
45. ఆంగ్లేయ వైద్యము.	English Medicines	... 31

చెన్నపట్నము ఆర్యపుస్తకశాలయందు విక్రయమునకు

సిద్ధముగానుండు పుస్తకముల జాబితా.

౧. వర్ణవైద్యశాస్త్రము:—ఇందు ఔషధము లేకయే జలముచేతను, ప్రకాశముచేతను సకలరోగములను నివర్తిచేసి కొనుటకుం దగిన విధులు వ్రాయబడియున్నవి. ౧—౨—౦

౨. వైద్యసారరత్నావళి:—ఇందు సంస్కృతాంధ్ర కర్ణాటాంగేయ ద్రావిడ మళయాళ పారసీక గ్రంథములలోని సకలసారాంశములను కనుగొన వచ్చును. వైద్యులకిది హస్తాభరణమనందగును. ౧—౦—౦

౩. పాతంజలయోగ శాస్త్రము:—ఇది పతంజలి మహర్షి ప్రణీతము. దీనికి భోజదేవవృత్తి ననుసరించి తెనుగు తాత్పర్యమును, ఇతర మహాత్ములచే చెప్పబడిన రహస్యములు వ్రాయబడి యున్నది. పారమార్థికులగు ఆస్తిక శిఖామణుల కెల్లరకును పఠనపాఠనార్హము. ౧—౨—౦

౪. యోగవిద్య:—ఇదితారక రాజయోగాధి కారులకును, యోగము నభ్యసించువారికిని, నిశ్చలచిత్తులై యుండవలయునని కోరువారికిని ఆత్యంతా వశ్యకమైనది. ఇందుపద్మాసనాది ముఖ్యాసనములు ముప్పదిరెంటిని ప్రతిమారుపముగ గనబఱచబడియున్నది. ౦—౫—౦

౫. ఉత్తరగీత:—ఇదివఱకు ముద్రింపబడియుండు ప్రతివలెగాక బంగాళీదేశ ప్రతిననుసరించి ౫౦ శ్లోకము లధికముగా గలిగి నుకరమైన తాత్పర్యముతో ముద్రింపబడినది. ౦—౬—౦

౬. ధనంజయనిఘంటు:—అమరత్రికాండాది నిఘంటువుల కంటె పురాతనమైనదేగాక పండితులకును సంస్కృతభాషను నేర్చుకొను వారికిని

విద్యార్థులకును చాలాయుపయోగకారియైన టీకా తాత్పర్యముతో గూడి యున్నది. ౦-౬-౦

2. నానాదేశసామెతలు:—జపాన్, చీనా, హిందుస్తాని. బంగాళ, మలయాళ, కర్ణాటక దేశ సామెతలకు తెలుగు భాషాంతరీకరణముం—౨-౦.

౩. కాశీయాత్రచరిత్ర:—ప్రస్తుతకాలమున కాశీదేశమునకు బోవు వారికి, అచ్చట చూడదగిన విశేషముల నంతయు కరతలామలక మగునట్లు వీధులపేరులతో గూడ వ్రాయబడి యుండుటేగాక, యేయే చోటనుండి యేయేచోట్లకుపోయిన నేయేవింతలు చూడవచ్చుమో అవియన్నియు విస్తార ముగ దెలియచేయబడియున్నది. ౦-౪-౦

౪. చైతన్యచార్యచరిత్ర:—బంగాళాదేశమునందు ప్రసిద్ధికెక్కిన చైతన్యమతమనెడు వైష్ణవమతమునకు కర్తయైన గౌరాంగులనెడు వారి చరిత్ర. ౦-౪-౦

5. కర్తాపన్యాసము:—ప్రపంచోత్పత్తి మొదలు ప్రళయము వఱకును మానవులు తెలిసికొనందగిన యంశముల నంతయును వేదపురాణేతిహాసములనుండి సంగ్రహింపబడి యొక్కక్క విషయమును నొక్కొక్క యుపన్యాసముగా విభజనచేసి ప్రతియుపన్యాసమునకును తెనుగు తాత్పర్యము వ్రాయబడియున్నది. ౧-౦-౦

౬. వల్లభాచార్యుల చరిత్ర:—ఇందు, ఘోర్జర (గుజరాతి) దేశము నుండి ప్రసిద్ధముగనుండు శుద్ధాద్వైతమత స్థాపనాచార్యులైన శ్రీవల్లభాచార్య గోస్వామివారియొక్క యవతారమును, వారిదిగ్విజయమును, విస్తరింపబడి యున్నది. ౦-౨-౦

7. ఢిల్లీపాదుషాకథలు:—ఇందు బాలురకును బాలికలకును స్త్రీలకును రసికులకును వాక్పటుత్వమును కలుగజేయదగినట్టి చిత్ర చమత్కార హాస్యాద్భుత కథలు నలుబదియొనిమిది గలవు. ౦-౪-౦

౧౩. జగన్నాథ క్షేత్రమాహాత్మ్యము:—జగన్నాథ స్థలమునుగుఱించి యేయేపురాణములయం దెట్లెట్లు చెప్పబడినవ్రా వానినన్నిటిని యిందుగనం దగును. ౦—౨—౦

౧౪. పాతివ్రత్యలక్షణము, నత్పురుషలక్షణము:—ఇందు పతివ్రత లగు స్త్రీలును, నజ్జనులును, నడుచుకొనదగిన విధులు గలవు. శ్లోకములును తాత్పర్యములునుచేరినది. ౦—౧—౦

౧౫. జీవప్రబోధము:—ఇది మూడాశ్వాసములు గల పద్యకావ్యము, అద్వైత సిద్ధాంతమును బోధించును. ౦—౧—౦

౧౬. హిందూవివాహ శాస్త్రసంగ్రహము:—ఆర్యజనులువివాహము చేయవలసిన విధులు,ఇందు శ్లోకములును తాత్పర్యములునుగలవు. ౦—౧—౦

౧౭. శివాజి మహారాజాచరిత్రము.—శివాజి మహారాజు యొక్క జన్మముమొదలు ఆతనిఆవసానమువరకునువిస్తరించి వ్రాయబడియున్నది. ౦—౪—౦

౧౮. హిరణ్మయిచరిత్ర:—ఇది బంగాలీ భాషలోనుండి తెనిగించిన మనోహరమైనకథ. (Novel) ౦—౨—౦

౧౯. రాధారాణి:—ఇది వంగభాషలో నుండి తెనిగించిన చమత్కార మైనకథ. (Novel) ౦—౪—౦

౨౦. జ్యోతిషామృతసారము:—ఇందు సకలమైన జ్యోతిషాస్త్రములయొక్క విషయములు చేర్చబడియున్నది. జ్యోతిష్కులకును, జ్యోతిషమును నేర్చుకొనువారికిని యత్యంతావశ్యకమైనది. ౧—౦—౦

౨౧. అష్టకవర్గచక్రములు:—దీనివలన నిమిషమున కొక అష్టకవర్గముచేయవచ్చును. ఎవరిజాతకముల నైనను నులభముగాచూచుకొనవచ్చును. షట్టి యంత్రములేక కొందఱు అష్టకవర్గముచేసి తప్పిపోవుచున్నారు. దీనిని కనుగొనుటకు గ్రంథమును గలదు. ఇవి రెండుచేరి. ౦—౧—౨—౦

ముద్రించుచుండు గ్రంథములు.

1. కళాపూర్ణోదయము, వచనము.	0-5-0
2. కాశీరామేశ్వర మజిలీకథలు	1-0-0
3. సకలార్థసాగరము.	2-0-0
4. ఏకమూలికా ప్రయోగవైద్యరత్నాళి.	0-13-0
5. పురాణసముచ్చయము, ఇందు పదునెనిమిది పురాణముల విషయములుగలవు.	0-5-0
6. విష్ణుదశావతార చరిత్ర వచనము.	0-2-0
7. విచారసాగరము	2-0-0
8. రాయలప్పాజి కథలు	0-8-0
9. టీకాత్రికాండశేషము.	0-10-0
10. టీకాసాంబ నిఘంటువు. (ఆంధ్రనామ నిఘంటువనియు పేరు గలదు.	0-7-0
11. హఠయోగ ప్రదీపిక.	1-5-0
12. థియాసఫి మాన్యుల్. (దివ్యజ్ఞానదీపిక)	0-8-0

ప్రీతి క.

ఆంధ్ర దేశంబునం దనేకవైద్యశాస్త్ర గ్రంథములున్నయవిగాని, ద్రావి
 డాంశ్లేయుల యభిమతము ననుసరించినవియును శాస్త్రపరిచయమును దేశ
 కాలానుభవమును అనేక జనానుకూల వైద్యమును దెలిసిన వైద్యుడు చెప్పిన
 'విషూచివైద్యశాస్త్ర' గ్రంథములాంధ్రభాషయందు లేవు. అట్టిగ్రంథము
 ద్రావిడంబునమాత్రము మ. జగన్నాథనాయడు గారురచించియున్నారు.
 మరియొక్క గ్రంథము ద్రావిడ భాషయందు వ్యాధిలక్షణములను మాత్రము
 సంపూర్ణముగా దెలియజేయుచున్నది. ఇవి తప్ప తక్కిన ద్రావిడ గ్రంథము
 లన్నియు మన తెనుగు నందలి గ్రంథముల కంటెను తప్పలకుప్పలైనవి.
 ప్రకృతంబున దేశమందంతట అప్పుడప్పుడు జనులను హింసించు విషూచిరోగము
 యొక్క లక్షణములను గూర్చి పూర్వులు రచించిన గ్రంథములయందు
 విశేషాకారముగ గానంబడకున్నయది. అట్టిది యొకానొక సమయముననుండి
 ప్రక్షిప్తమైనదేమోగాని ప్రకృతస్థితి కనునుణముగా నీరోగలక్షణములను విస్త
 రించు గ్రంథములు దొరకుట దుర్లభముగనున్నది. కావున నేనిప్పుడట్టికొఱఁ
 తను నివారింపవలయునని దలంచి అనుభవజ్ఞ లొకరిద్దరు రచించినవియు,
 ప్రస్తుతకాలమునకు ప్రయోజనకారియైనవియు నగు వానిని గైకొని దీనిని
 పూర్తి కావించితిని. ఇయ్యది యాంధ్రదేశీయులకు పతనీయమైన ముఖ్య
 గ్రంథములలో నొక్కటియైయున్నదియని చెప్ప నొప్పియున్నది. ప్రజాక్షేమా
 ర్థమునకై కావించిన యిక్కార్యమునకు సంతసించు గుణగ్రహణ పారీణులు
 తమతమ యభిమతమును గ్రంథకర్తకుం దెల్పి గ్రంథకర్త వందనములకొరకు తు
 లగుదురుగాకయని ప్రార్థింపంబడుచున్నారు.

ఇట్లు,
 ఓ. వై. శ్రీ. దొరసామయ్య.

భాషా పాఠము.

వ్యాధిగ్రస్తులకు సర్వదా యుపచారములు చేయుటకు నమిషమున
 మనుష్యులుండవలసినది యత్యవశ్యకము. అట్లుండువారు రోగినిజూచి
 ఆయోగ్యులు, అస్పృశ్యులు, కన్నులు లోనికి పోయినది, కాళ్లు చేతులు చల్లనైనది,
 ముఖము వివర్ణమైనది, నాకు చూడగా సందేహముగ నున్నదియని చెప్ప
 గూడదు. వైద్యుడు చేయిచూచినమీద అబ్బే, యీరోగం కుదురుతుందా,
 నాకేంతోచదమ్మా, ఇట్లేయుండేగదా మొన్న నుంకడు పోయినాడు, అనిచెప్ప
 కూడదు. ఎంతసేపటికిని వ్యాధిగ్రస్తుని బంధుమిత్రులకు వైద్యుడైనవాఁడు
 కొండంత రోగమును గోచంతగా చెప్పుచు మందునుమాత్రము ప్రాణోత్కర్షి
 మణముగువల కిచ్చుచుండవలయును. రోగినమిషముననుండువారును వైద్యు
 డును చెప్పనట్టి ధైర్యవచనములు రోగికి ఔషధమునకంటె ననేకవేలపాళ్ళు
 గుణమునిచ్చునని యెఱుగవలయును. మరియు వైద్యుడు ఎంతటి ప్రసిద్ధి
 నొందినవాడేయైనను వానియొద్ద కొన్ని సమయములయందు వ్యాధికితగిన
 యౌషధములేకయుండవచ్చును. అట్టిసమయమున రోగియొక్క బంధుమిత్రా
 దులు ఆ వైద్యునివదలి మరియొకవైద్యుని సహాయమును గోరినయెడల మేలు
 కలుగును. హిందువులలో తమయింటివైద్యు డేమన్నిచ్చిన నది సంజీవియని
 యును, వేటొక్కవైద్యుడు సంజీవియిచ్చిన నది మట్టితోదుల్యమనియును
 దలంచెదరు. ఇందుచేతనే యనేకులు యమధర్మ రాజు దర్శనమునకుంబోయె
 దరు. మరియు వైద్యులలోను గొందఱు తమయొద్దమందులేదని చెప్పక సర్వం
 కష ఔషధమువహించి సకలవ్యాధులను నివర్తింపజేయు సకలౌషధములును గల
 వని నమ్మించి విత్తమును ప్రాణమునుగైకొనుచున్నారు. ఈ విషయములను
 రోగులును రోగియొక్కబంధుమిత్రులును వైద్యులును జ్ఞప్తియందుంచుకొని
 ఆరోగ్యభాగ్యములులొందుట ప్రశేయస్కరము. సర్వేజనాస్సుఖినోభవస్తు.

వ్యాధి మూలము.

శ్రీమజ్జగదీశ్వరునిచే సృజింపబడిన జీవరాసు లన్నిటికంటె మానవ శరీరముదాల్చిన జీవరాసులు పుణ్యవంతులై యున్నారు. మానవులకు ఇహపర సుఖంబులు రెండును అత్యంతవశ్యకములు. వీనినిం బడయ గోరువారు ఆరోగ్యమును సంపాదింపవలయును. ఆరోగ్యములేనివాఁడు రోగియనఁబడును. రోగము కలిగినయెడల శరీర సౌఖ్యము తగ్గును. శరీర సౌఖ్యము లేనియెడల ఐహిక సుఖము లభింపదు. ఐహిక సుఖము లేకపోయినచో ఆముష్టిక సుఖము లభింపదు. శరీరము ఆరోగ్యస్థితి నొందకుండుటకు ప్రబలకారణము మనుష్య ప్రయత్నము లేమియే ముఖ్యకారణముగాని వేఱొండుకాదు. ఎట్లనఁ—

సాధారణముగా జనులు ఆహార విహార నిద్రాదులను పాటింపక పోవుటయే ప్రధానకారణము. అపరి శుద్ధమైన స్థలములయందుపుట్టినట్టి పదార్థ స్వీకరణమును, అశుద్ధసలవాసమును, అశుద్ధజల స్నానపానములును, అపకృష్ట ఫల అపక్వాన్న అమితాహారసేవనమును, అకాలభోజనమును, అమితభోగమును, అకాలనిద్రయును, అతిదూరసంచారము ననునివి వ్యాధులను కలుగజేయును. ఇట్టివానిని సాధ్యమైనంతవఱకు వారివారి శరీరతత్త్వము ననుసరించి తొలగించుకొనవలయును. కొన్ని సమయములయందు పైన జెప్పినవానివలన కలుగునట్టి వ్యాధులకు నామములు సహితము గ్రంథాదులయందు గానంబడవు. మరియు గాలి, వాన, మంచు, ఎండ మొదలగువానివలన గలుగు ఆరోగ్య మిట్టిదియనియు, అనారోగ్య మిట్టిదియనియు తెలిసికొనక సంచరించుటవలన సంభవించు వ్యాధులు కుదురుటయే కష్టముగా నున్నది. ఇంతేగాక కొందఱు కాలదేశస్థితులను, వయః పరిపాకమును గుఱుతెఱుగక వ్యాధులను సంపాదించుకొనుచున్నారు. ఇట్టివిషయములవలని లాభాలాభములను వికేషముగా నాచే రచియింపబడిన “వైద్యసార రత్నావళి” యందు గనందగును.

TREATMENT FOR CHOLERA.

విషూచి వైద్యము.

ప్రథమ భాగము.

శ్లో. అజీర్ణ మామంవిష్టంభం విదగ్ధంచ యదీరితం
విషూచ్యలసకౌతస్యా ధ్వవేచ్ఛాపి విలంబికా ౧.

తా. ఆమమును, విష్టంభమును, విదగ్ధమును, అనునీమూఁడును అజీర్ణము
విషూచి, అలసకము, విలంబికము అను నీమూఁడు రోగములను కలుగజేయును.
(విష్టంభము = స్తంభించుట; విదగ్ధము = కాక; విలంబికము = కాలతామసము.)

విషూచికానామ నిరూపణము.

శ్లో. సూచీభిరివగాత్రాణి తుదక్సంతిష్ఠతేనిలః
యత్రాజీర్ణేచసావదైవ్య ర్విషూచీతినిగద్యతే ౨.

తా. అజీర్ణమునందు సూచితో పొడిచినట్లును, వాతాధిక్యముచేత శరీ
రమునందు వేదనయును కలుగుటచేత ఇది విషూచికారోగ మనబడెను.

శ్లో. నతాంపరిమితాహారం లభన్తేవిదితాగమాః
మూఢాస్తామజితాత్మానో లభన్తేశనలోలుపః ౩.

తా. ఎవఁడు ఆహారమునుమితముగా స్వీకరించునో వాఁడు విషూ
చికారోగస్థుఁడుకాడు. ఇట్టి జానములేని మూఢులు ఇంద్రియముల యిచ్చా
నవల్ల అమితముగా భుజించి యీరోగమునకు లోనగుచున్నారు.

విషూచికా లక్షణము.

శ్లో. మూర్ఛాతిసారౌ వమధుఃపిపాసా
 శూలభ్రమోద్వేష్టన జృంభదాహః
 వైవర్ణ్యకంఠౌ హృదయేరుజశ్చ
 భవన్తితస్యాం శిరసశ్చభేదః

౪.

తా. మూర్ఛ, అతిసారము, వాంతి, దప్పి, కడుపునొప్పి, మైకము, కాళ్లుచేతులువిరుచుట, తలతిరుగుట, ఆవులింతలు, మంటలు, శరీర వర్ణము మాటుట, భయము, అొమ్తునొప్పి, తలనొప్పి, అను నీగుణములుగలది విషూచికారోగమని తెలియదగినది.

అలసకరోగ లక్షణము.

శ్లో. కుక్షీరానహ్వతేత్యర్థం ప్రదామ్యేత్పరికూజతి
 నిరుద్ధోమాదుతశ్చైచవం కుక్షోఉపరిధావతి
 వాతవర్షోనిరోధశ్చ యస్యాత్యర్థంభవేదపి
 తస్యాలసకమాచష్టే తృష్ణోద్గారాతుయస్యచ

౫.

౬.

తా. కడుపు కలియబెట్టుట, సహింపరాని కడుపుమోత, వాయు బంధనము, వాయు ప్రకోపముకల్గి శిరఃపర్యంతము వ్యాపించుట, మలబంధము, అతిదాహము, అను నీలక్షణములు అలసకరోగమందు కలుగును.

విలంబికా లక్షణము.

శ్లో. ముష్టంతుభు కంకఫమారుతాభ్యాం
 ప్రవర్తతేనొర్ధ్వమధశ్చయస్య

విలంబికాంతాం భృశదుశ్చికిత్సాన్య
మాచక్షతే శాస్త్రవిదఃపురాణః

2.

తా. కఫము, వాయువు, అపక్వభోజనముచేత నొంటితోడను అసనముతోడను ప్రవర్తయగుట, అను నీలక్షణములు విలంబికా రోగమందు గలుగును. దీనికి చికిత్స చేయుట అసాధ్యము.

అజ్జీర్ణ విషూచికా లక్షణము.

శ్లో. యత్రస్థమామం విరుజ్జే తమేవ
దేశంవిశేషేణ వికారజాతైః
దోషేణయేనావతతంశరీరం
తల్లక్షణై రామసముద్భవేశ్చ

౩.

తా. ఆమస్థానమునందు దోషముగల్గి అది అనేక వికారములుగ దేశభేదముల ననుసరించి పరిణమించి మృతిని గలుగజేయును.

అలసకరోగయుక్త విషూచికా లక్షణము.

శ్లో. యఃశ్యావదంతాష్టనఖోల్లసంజ్ఞో
వమ్యర్దితోభ్యన్తరయాతనేత్రః
క్షామస్వరః సర్వవిముక్తసన్ధి
ర్యాయాన్న రోసౌపునరాగమాయ

౪.

తా. దంతములు పెదవులు గోళ్లు అను నీమూడును నల్పుకలిగియుండుట, నేత్రములకు పైచూపుమాత్రము కలిగియుండుట, మాటలు సన్నబడుట,

కాళ్లు చేతులు నడుము మొదలగు సస్థుల (కీళ్లు) వదలుట, అనగా నిస్త్రాణ కలిగియుండుట, అను నీలక్షణములుగల అలసకవిషూచికారోగము కష్ట సాధ్యమైనది.

జీర్ణాహార లక్షణము.

శ్లో. ఉదారశుద్ధిరుత్సాహూ వేగాత్సర్గోయధోచితః
లఘుతాక్షుత్ప్తిహాసాచ జీర్ణాహారస్యలక్షణం ౧౦.

తా. అతిశుద్ధమును, ఉత్సాహమును, కార్యములయందు సోమరితనములేకుండుటయును, శరీరముభారములేకయును, ఆకలిదప్పులు కలుగునట్లునుచేయు ఆహారముజీర్ణాహారము. ఇట్లుచేయునిదిఅజీర్ణాహారమనబడును.

- ఇది మాధవ నిధాన గ్రంథమున అజీర్ణ నిధాన ప్రకరణమునందు చెప్పబడిన విషూచికా నిధానము.

హాంతియొక్క భేదములు.

(౧) కడుపునొప్పి, నాలుకయెండుట, ఎక్కిళ్లు, సన్ని, మూర్ఛ, శీతలము ఇవిగలిగి, నేత్రములు నలుపై, భేదియు నలుపుగాగలిగి, శరీర మాద్యంతమును బంకవలె చెమటపట్టినయెడల ఆసాధ్యమని తెలియ వలయును. ఇది ౩౦ ఘడియలలో మృతిని కలుగజేయును.

(౨) మూర్ఛ, క్రింది కడుపునొప్పి, నెత్తురుబంకపడుట, ఖైవులు మాతబడుట, నరములు లాగుట, చలి కలుగుట, సంధుల బలముతగ్గుట, పనుపురంగుగా నిలువక భేదియగుట, ఇట్టి లక్షణములుగల రోగి 3 దినములకు మొద గతించును.

(3) అజీర్ణమునందువలె మిశ్రమముగను, తెల్లగను, అడుసువలెను భేదియగును. దీనియందు అన్నమును వచ్చును. దాహము కలుగును. చలి, గొంతులో పొడుచుట, కడుపునొప్పి, శరీరదుర్గంధము కలుగును. ఇది సామాన్యలక్షణము.

(ఆయుర్వేద సంగ్రహము.)

వాంతిభేది శౌషధములు.

(౧) కలియబెట్టిన పెట్టుప్పు ద్రావకము - డ్రాం, పెప్పర్ మెంటు నీళ్లు, లేక కర్పూరనీళ్లు 1 షొన్సు, అబినిభావన ద్రావకము ౩ (బొట్టు, వీనిని చేర్చి యిందులో $\frac{1}{4}$ భాగమును తీసికొని దానిని గంజితో చేర్చి ౩ లేక ౬ ఘంటల కొకతూరి యిప్పించినయెడల గుణమగును. (Mr. Coxe.)

(౨) క్లోరెడ్ ఆఫ్ పొట్యాష్ ౩ గ్రేనులు, నల్లఉప్పు 20 గ్రేనులు, కార్బొనెట్ ఆఫ్ సోడా ౩0 గ్రేనులు, వీనినిచేర్చి నీళ్లలోకలిపి యియవలయును. ఇట్లు 2 లేక ౩ ఘంటల కొకమాటు ఇచ్చుచుండిన గుణమగును. (Mr. Stevens.)

(౧) సాంటి, పిప్పలి, మిరియాలు, సన్నరాస్తము, లవంగము ఇవి వగకు పలము - చేర్చి చూర్ణముచేసి, ఇంగిలీకము వరాయెత్తు - ; రస సిందూరము వరాయెత్తు $\frac{1}{2}$; సవ్వీరము వరాయెత్తు $\frac{1}{2}$; రసకర్పూరము వరాయెత్తు $\frac{1}{4}$; వీనినిచేర్చి తేనెపోసి లేహ్య పక్వముగా నూరి యెత్తుకొని భేది వాంతిగలవారికి ఉస్తైకాయంత ప్రమాణము చొప్పున మూడుపూట లిచ్చినయెడల నివర్తియగును. దాహముకలిగేనేని అన్నపుకాడి (వినిగర్) యియవలయును. ఆహారము ఉప్పుడుబియ్యపునూకలగంజిలో ఉప్పువేసి యిప్పించవలయును, శీతలము కలిగేనేని అల్లపురసము కండ్లకు కలికము వేయవలయును.

(ఆయుర్వేద సంగ్రహము.)

మద్విరచిత "వైద్యసార రత్నావళి" యందు చెప్పబడియుండు అజీర్ణ కంటకరసమును విషూచికి యుపయోగించినయెడల గుణము కలుగజేయును.

వాంతి భేది.

ఈ వాంతిభేది దుర్వాయువువలన బుట్టి, వ్యాపించి, వాంతిభేదిని కలుగజేసి అతిశీఘ్రమున శీతలమును పుట్టించుచున్నది. ఉజ్జయినీ నగరము హూణులకు స్వాధీనమైనకాలమున నాయూరియందుండు కాళి మొదలగు దుష్టదేవతలు ఈదుర్వ్యాధిని కలుగజేసినట్లు హిందువులు కొందఱు చెప్పుచున్నారు. శ్యామలాదేవియొక్క కోపమువలన నీదుష్టరోగము కలుగుచున్నదని పొంగలిపెట్టి బలియిచ్చి ధూపదీప నైవేద్యములు మొదలగు ఆరాధనలను జరిపించి కోపమును శమింపజేయుట హిందూ దేశాచారము.

వాంతిభేది మనుష్యులను జంపు రోగము. ఇంగ్లీషులో దీనిని 'మెలిగ్ నెంట్'—(ఏష్యాటిక్)—(ఆల్ జీయిడ్)—(కలరా) అని పలువిధములుగాఁ జెప్పటకలదు. ఆల్ జీయిడ్ అనగా ఉష్ణలోపమనిపేరు. ఈదుర్వ్యాధి మన దేశమున 1817 వ సంవత్సరము మొదలు కలిగినదనియును, 1832 వ సంవత్సరమున ఇంగ్లాండు దేశమున కలిగినదనియును అంగ్లేయుల యభిప్రాయము. ఈవ్యాధి కలుగుటకు కారణమును, ఒక్కొక్క కాలమున కలిగి వ్యాపించి కొన్నియేండ్లవఱకు లేకుండుటకు కారణమును మనకింకయు విశదముకాలేదు. వారివారి మనస్సునకుతోచినట్లు చెప్పుచున్నారు. ఈరోగము ఒకవిధమైన విషవాయువని నకలమైనవారును ఒప్పుకొనుటకు హేతువు కలదు. అనుభవమువలన నీవ్యాధినిగుఱించి మనకు తెలియునది యేమనఁగా,—ధనవంతుల కంటెను దరిద్రులను అధికముగా అనుసరించుచున్నది. దరిద్రము, పెంట, మలము, దుర్వాయువు మొదలగువానివలన వాంతియొక్క ఉగ్రము అధిక మగుచున్నది. వానిని తొలగించినయెడల వ్యాధియొక్క యుగ్రము పోవుచున్నది. చెరసాల మొదలగు జననంఘముగల స్థలములందీవ్యాధి ప్రవేశించి యనేకులను మృతినొందింప జేయుచున్నది.

లక్షణములు.

ఈరోగమునందు ౩ స్థితులను కనుగొనవచ్చును. (1) భేదియు వాంతి యునుండును. రక్తమునందును దేహమునందునుండు విషము బయలుపడుటకై దైవనంకత్పముగా గలుగుచున్నదని యొకరియొక్క యభిప్రాయము. (2) వాంతి భేదితోగూడ సన్ని, శరీర శీతలము, క్షీణనాడి యివి సంభవించును. (3) అంత్యమునందు బలహీనము (విలవిలబోవుట) కలుగును.

ఇందు కలుగు వాంతియును భేదియును ౨.క విధమైన గంజినీళ్లవలె నుండును. కాళ్ళ యందును. కడుపునందును కండకు నొప్పికలిగి బిగువగును. మూత్రము శుద్ధముగా ప్రవించదు. దాహమధికముగా నుండును. నాడిగతి యును, శ్వాసగతియును తగ్గి మిక్కిలి నిస్సత్తువకలిగి, శరీరము నాలుక శ్వాసము ఇవిచల్లనగును. ప్రేళ్లుముడతలుబడును. పెదవులును, శరీరమును నీల వర్ణముగును. కంఠధ్వని హీనముగును. ముఖమును దేహమును వాడిపోవును. శరీర ఉష్ణము తగ్గినను రోగికి కప్పుకొనుటయందిష్టముండదు. కన్నులు గుంటలు పడును. ఆమీద సంభవించునదేనునఁగా,—శ్వాసము తగ్గును. నాడియాడుట తెలియదు. తుదకురక్తవేగమునిలిచిపోవును. అందఱికిని ప్రాణముపోవువఱకు బుద్ధి స్వాధీనముగానే యుండును. రోగికి ఒక్కసమయము జీవించుమనెడి నిశ్చయమును, ఒకసమయము జీవింపమనెడినమ్మకమును కలుగును. ఇందు సాధారణముగా ౨-18 ఘంటలలోపల మరణము సంభవించును. దీనికి పైబడిన యెడల సుగుణము కలుగుటకు అవకాశముకలదు. బహుశీఘ్రమున కొందఱికి దేహముస్వస్థముగును. ఒక్కొక్కసమయమున కొంచెముసుగుణము కనఁబడినప్పటికిని మూత్రము శుద్ధముగా దిగకఆమూత్రము రక్తముననిలిచి విషమించి రోగి యొక్క ప్రాణముతీయును. ఇందు నిద్ర, తల నొప్పి, సన్ని, వాంతి, గొంతులో కఫము, శోకము ఇవియుండును. కొందఱికి న్వల్పజ్వరముకలిగి తర్వాతశమనమై

శీఘ్రమున దేహము సౌఖ్యము గును. కొందఱికి జ్వరము అతిక్రమించి అధికక్షీణము కలిగినఁ జొరవలన మంచిచికిత్సవలన సౌఖ్యము నొందును. ఒక్కొక్క సమయము మొదట భేదికనుపించి తర్వాత యీ రోగము కల్గును. అయినను నిర్నిమిత్తముగా కలుగుట వాడుకయై యున్నది. మలమును పరీక్షించి చూచినయెడల నీరును, లవణములును, నల్లఉప్పును అధికముగా నుండును.

Pathology. వాంతిభేదియొక్క కారణమును చెప్పటకు మనకొక యాధారము కలదు. అదేమనగా, — వాంతిభేది యొకవిధమైన విషపదార్థముచే కలుగుచున్నది. ఆవిషపదార్థముండుటకును, అతిక్రమించుటకును, శక్తికిని, దానిని ఒకచోటనుండి మఱియొక్కచోటికి పోవునట్లు చేయుటకును గాలియొక్క యొకవిధమైన సితియే కారణము. ఒకానొక సమయము అత్యుష్ణమును దీనితో సంబంధపడుటకలదు. ఈవిషముయొక్క వ్యాప్తమును సకలవిధములైన అశుద్ధములు బలపఱచుచున్నదని సందేహములేక చెప్పవచ్చును. ఈవ్యాధికి అంటుకొను స్వభావము కలదనియును, లేదనియును చెప్పట ప్రయాసగానున్నది. అయినను మనుష్యులు దీనియొక్క వ్యాప్తమును ఒకవిధముగా నివర్తింపజేయువచ్చును. అంటురోగములు దానికితగిన శరీరములయందుమాత్రము చేరుచున్నది. బీజమునకుతగినభూమి యెట్లు ప్రసిద్ధమో, అట్లే యీ రోగము నెడిబీజమునకుతగిన శరీరమును ప్రసిద్ధమై యున్నది. కాబట్టి యీసాంక్రమిక రోగమును బీజ తుల్యముగా జెప్పవచ్చును.

వాంతిభేది వ్యాధియొక్క విషము (Cholérine) చర్మముయొక్క మార్గముగనో, లేక శ్వాసకోశముయొక్క మార్గముగనో, లేక ప్రేగుయొక్క మార్గముగనో ప్రవేశించి రక్తముతో చేరుచున్నది. లోపలికిపోయిన విధమిట్టిదని చెప్పటకు సాధ్యముకాకున్నది. శ్వాసమార్గమున లోపలికి పోవుచున్నదని తఱచుగా నమ్మవచ్చును.

వాంతిభేది రోగము వ్యాపించునప్పుడు, దానికిలోనగుటకు కొన్ని కారణములుగలవు. (Pre-disposing Causes) అనగా,—చెడిన మత్స్యమాంసములు కాయలు పండనిపండ్లు వీనిని భక్షించుట, అశుద్ధ జలపానము, జలదారికంపు, చెడిపోయిన వస్తువులను అమ్ముట, కుప్ప మొదలగు దుర్గంధము, మధుపానము, అనాచారము, చెడ్డచలిగాలి, దేహబలమును క్షీణింపజేసి మిక్కిలి ఆయాసమును కలుగజేయుపనులు, చాలసేపుదాక భోజనము చేయకుండుట, భేది, అనునివి కలిగిన శరీరములయందు వాంతిభేదిరోగ మావాహనమగును. కావున వాంతిభేది వ్యాపించు కాలములయందు మంచి గాలిగల యింటియందు కాపురముండవలయును; ఆయిల్లు మిట్టయైన స్థలము గను, ధారాళముగా గాలి వ్యాపించుటకు దగినదిగను, ఎండినచోటుగ నుండవలయును. ఆరోగ్యవిధిప్రకారము నడచుకొనవలయును. విరేచనమగుటకు దగినపదార్థములనుగాని విరేచనమునకుగాని పుచ్చుకొనగూడదు. విరేచనమునకు ఎంతమాత్రమును చోటియక, నందేహించుటకుం దగినట్లు మల ప్రవర్తియైన తత్క్షణముపరుండిన పడకయందుండియే అబిని, ఓమము, సాంటి మొదలగువానిని నేవించి దానిని ఖండించవలయును. లేనియెడల ఆవిరేచనము వాంతిభేది విషమునకు చోటిచ్చును. ఇట్లు చెప్పినను సాధారణమైన భేది వాంతిభేదిని కలుగజేయునని నమ్మకూడదు.

చి కి త్న.

విష భేది రోగమునకిచ్చి పరీక్ష చేయని మందు ప్రపంచమున నేదియు లేదు. ఒకరికి ప్రయోజనమైనది మరియొకరికి ప్రయోజనము కాక పోవుచున్నది. రోగారంభమునందు తగినట్టిమందును నేవించినయెడల గుణము కలుగును. కాలవిలంబమైనయెడల యేమందునకును కట్టుపడదు. భగవంతునకు ఒప్పుగించవలసినదేను.

మనుష్యులను జంపునట్టి యీరోగమునకు, ఇట్టిమందే యీయవచ్చు నని నిశ్చయించి చెప్పటకు నాకు శక్తిలేదు. కాబట్టి కొందఱిచ్చి గుణము కలుగజేసిన మందులను చెప్పబడును. వానిలో వైద్యులకు ఇష్టమైనదేదో దానిని వారు ఉపయోగించుకొనవచ్చును. ఒక వైద్యుడిచ్చుదాని మరొక వైద్యుడు నమ్ముట ప్రయాసము.

బౌషధములు.

వంగఉప్పు (Sugar of Lead) * 2 గ్రేనులు, రసభస్మము (Zinc Loma) 3 గ్రేనులు, కర్పూరము 2 గ్రేనులు, అబిని 2 గ్రేను, త్రికటుక (సాంటి పిప్పలిమిరియాలు) చూర్ణము కొంచెము, వీనినంతయుచేర్చి రెండు మాత్రలుగా చేసి పెద్దవాండ్ర కీరెండును, 15 సంవత్సరముల వయస్సుగల వారికి ఒకటిని, 20 సంవత్సరముల వయస్సుగలవారికి అర్ధమాత్రను ఇయ్యవలయును. ప్రతివారికిని 2 లేక 3 ఘంటల కొకమాటు సుగుణము కలుగువఱి యిచ్చుచుండవలయును. దీనితోగూడ ఓమద్రావకమును ఇచ్చుచుండవచ్చును.

(Dr. Paterson's Cholera Pills.)

మిరియాలు, ఇంగువ, అబిని, ఇవి దినుసు ఒకటికి 2 గ్రేనులువంతున చేర్చి 2 మాత్రలుచేసి ఒకమాత్రను అరగంటకు, లేక గంటకొకతూరిరోగము నిమ్మళించుదాక ఇయ్యవచ్చును. 7 మొదలు 24 సంవత్సరములలోపల వయస్సు గల బాలురకు అరమాత్రయియ్యవచ్చును.

కర్పూరము 5 గ్రేనులు, అబిని $\frac{1}{2}$ గ్రేను, వీనినిచేర్చి మాత్రచేసి 2 లేక 2 ఘంటల కొకతూరి యిచ్చుచుండవలయును.

రోగారంభమునందు ఓమమును నూరిగాని, లేక ఓమద్రావకమును గాని యిచ్చినయెడల గుణమిచ్చును.

* గ్రేను అనునది సుమారు అరగురుగింజ సమాణము.

సాంటి, మిరియాలు, పోస్తుకాయ, నాగకేశరము, అతివస, కరకాయపూవు, జటామాంసి, మానిపనుపు, వీనినిచేర్చి కషాయముపెట్టి యిచ్చినయెడల భేదికట్టును.

శ్లోరడైకౌ యిచ్చుట ఇంగ్లీషు వారిపద్ధతి.

పూరణాదివేహ్యము (మదనకామేశ్వర లేహ్యమునకంటె కొంచెము తక్కువదినుసులుచేర్చిచేయుమందు) ఇచ్చినయెడలచాలామట్టుకు గుణమిచ్చుచున్నది. అనుభవమైనది. మిక్కిలి నమ్మకముగా ఇయ్యవచ్చును.

సాంటి, లవంగము, లవంగపట్ట, జాజికాయ, ఏలకులు, మిరపకాయలు, వస, ఇవి దినుసు ఒకటికి నాలుగువరాలయెత్తుచేర్చి దంచి ఒకబుడ్డి మంచినారాయి, లేక బ్రాండ్‌లోవేసి జిలకొట్టి 2 ఘంటలసేపునానినమీద దానిని యుపయోగింపవచ్చును. వ్యాధి కనుపించినతోడనే దీనిలో 2-4 ఉద్ధరణి ప్రమాణమును కొంచెము వేడినీళ్ళలోపోసి నోటికి సహించుటకై కొంచెము చక్కెరచేర్చి పుచ్చుకొనవలయును. దీనిని పుచ్చుకొనిన ఒకఘంట సేపులో గుణము కలుగక పోయినయెడల మరలను మందు పుచ్చుకొనవలయును. రోగికంబళినిక వ్వికొని నెమ్మదిగా పరుండి యుండవలయును.

ఉపచారములు.

పైన నుదహరించిన మందులలో దేన్నైన సెకటిని యిచ్చుచుండునప్పుడు, మధ్యలో రోగికి చేయవలసిన ఉపచారము లేవియనగా,—దాహము అణగుటకు అన్నపు గంజినీళ్లు, (అనగా నూకలు మొదలగునవివేసి కాచిన గంజి, గంజిని కలిపివంచిన పైనీళ్లు, చల్లనినీళ్లు, సోడావాటర్, వీనిలో సెక దానిని ధారాళముగా నిప్పించుచుండవలయును. వాంటియగుచుండినప్పటికిని బాధకములేదు దాహమునుమాత్రము అణచరాదు. చలవ కమ్మకొనునను తలంపుతో నీళ్ళనే బొత్తుగా కన్నులకు చూపకుండునట్టి మనయింటి వారి వాడుకను తత్క్షణము తొలగించినయెడల నిస్సంభేహముగా రోగులు

సౌఖ్యమొందుదురు. వేడినీళ్లుపోసి ఆవాలునూరి గుడ్డలోచరిమి గుండెకాయ పల్లముపైవేసి యుంచినయెడల వాంతినిలుచును. ఉలవపిండిలో కర్పూరము చేర్చి దానినికాళ్ళపైవేసి ఉష్ణము పుట్టుటకు ఎడతెగక రుద్దుచుండవలయును. కర్పూరతైలము కీళ్ళకురాచుట యింగ్లీషువైద్యము. ఇసుక, బూడిద, తవుడు, వీనిలో దేనినైనను నొకటినివేచి శరీరముమీద ఒత్తడమియవచ్చును. ఉష్ణమును కలుగును. బాధయు నిమగ్నించును.

నూకలగంజిలో అధికముగా ఉప్పుచేర్చి అప్పుడప్పుడు దాహము అణగునట్లు ఇచ్చుచుండవలయును.

అరూట్, సేగో, గోధుమలు, వీనిగంజినియిచ్చుట డాక్టర్లయొక్క పద్ధతి.

రోగనివారణోపదేశము.

విషూచిరోగ వ్యాపక కాలములయందు, దిగువ కనబడెనుకొన్ని విధులను అనుసరించినయెడల చాలమట్టుకు రోగము మనయొద్ద చేరదు. అందఱును జ్ఞప్తికిదెచ్చుకొనవలసిన ముఖ్యవిషయములు:—

(1) సారాయిదినుసులను అధికముగా అపేక్షింపక క్రమముతోనుండవలయును.

(2) శరీరసౌఖ్యమును కలుగజేయువిధులను ముఖ్యముగా ననుసరించవలయును.

(3) పథ్యమునకు ప్రయోజనమగు కాయగూరలను చేర్చుకొనవలయును. పండ్లదినుసులను మిత్రముగా భక్షించవలయును.

(4) భేది కనుపించిన తోడనే ఆలస్యము చేయక ఔషధమును స్వీకరించి దానిని తొలగించుకొనవలయును. ఈ దుష్టవ్యాధి చాలాభాగము రాత్రిళ్లయందు గనబడుటవలన అట్టిసమయమున వైద్యులను వెదకుటకు అనుకూలముగాక, తెల్లవాలువఱకు ఊరకుండి ఆమీద వైద్యులను వెదకి ఔషధ

ప్రయోగము చేయునంతలో రోగము అసాధ్యమై పోవుచున్నది, కాబట్టి ప్రతివారును ఏదైనను మందులను తమ యిండ్లయందుంచుకొన వలసిననది ఆవశ్యకము.

(5) అనుకూలమైనయెడల వాంతిభేదిగలచోటును విడిచి వేతే చోటికిపోయియుండి, వ్యాధి నివారణమైన మీదవచ్చుటమంచిది.

(6) వాంతిభేదికనుపించిన సలమునకు పోకుండుట శ్రేష్ఠము,

(7) ఇంటిగోడలకు నున్నముగొట్టి, భూమికినున్నముచల్లి కుప్పమొదలగు అశుద్ధవస్తువులను ఇంటిలోజేర్చక అప్పటి కప్పటికి తొలిగించుచు, తామును శుచిగానుండవలయును.

(8) విషభేదికనుపించిన రోగియొక్క వమనమును మలమును అశుద్ధవస్తువులను, అప్పుడప్పుడు దూరముగాతీసికొనిపోయి పాతించునట్లు చేసి, సలమునుశుద్ధిచేసి, సాంబ్రాణి, చందనము, సాంబ్రాణివత్తిమొదలగు నుగంధధూపములు వేయుటమంచిది. రోగియొక్క అశుద్ధములను చేర్చియుంచినయెడల అవి మురిగి విషపదార్థముజనించి యింటిలోనివారినందఱిని బాధించును. ఒకయింటియందు నలుగురైదురకీవ్యాధి కలుగుటకు కారణమిదియేయని తెలియవలయును. ఒకయింటియందు -2-3 జనులకు ఈ వ్యాధిసోకినయెడల తోడనే తక్కినవారు ఆచోటునుండి మఱియొకచోటికి పోయి యుండవలయును.

(9) పదార్థములయందు ఉప్పును అధికముగాచేర్చి భుజించుచుండినయెడల వాంతిభేదిరోగము అనుసరించదని తెలిసినది. ఈరోగము వ్యాప్తమగుచుండునప్పుడు, నేపాళముమొదలగు దుష్టమైన భేదిమందులను తీసికొనరాదు. నూనె, ఉప్పు, బొగ్గులు వీనిని అమ్ముచుండు వర్తకులకు ఈవ్యాధి కలుగదని వదంతి. నిజము నెఱుంగవలయును.

మ. జగన్నాథంనాయుడు,

నేటివ్ అసిస్టెంట్ మెడికల్ కాలేజి, మద్రాస్.

ఇది ప్రథమ భాగము.

TREATMENT FOR CHOLELITHS.

విషూచి వైద్యము.

ద్వీ తీ య భా గ ము.

అవతారిక.

అఖిల జగత్కారణ భూతుండైన భగవంతుండు ప్రాణరక్షణార్థమై ఆయుర్వేదము నుపదేశించెను. అది హేతువు, లింగము, చికిత్స అని మూడు ప్రకరణములుగలదై యుండును. కాబట్టి ప్రతివైద్యగ్రంథమును ఇట్టివిభాగములతో గూడియుండునుగాన నీవిషూచివైద్యగ్రంథమును నా ప్రకారమే చెప్పబడును.

విషూచిరోగపర్యాయనామములు.

(1) భేది వాంతి మొదలగు నుపద్రవములను కలుగజేసి త్రిదోషాధిక్యముతోగూడి శరీరమంతయు సూచి (సూది) తో పొడిచినట్లుండుటం జేసి దీనికి "విషూచి"యని పేరుకల్గెను. (జీవరక్షామృతము.)

(2) అనేక యుపద్రవములు కలుగజేసి చాతాధిక్యమై సూదితో పొడిచినట్లుండుటచే "విషూచి" యనబడెను. (మాధవనిధానము.)

(3) విషమునుపూసిన మొసలతోగూడిన సూదితో పొడుచునట్లు పొడుచుటచేత "విషూచి" యని పేరుకలిగెను. (జ్ఞానవాసిష్టము.)

(4) జీవరక్షామృతమునందు చెప్పబడిన గుణములతోగూడియుండుట యేగాక యింకయు ననేక యుపద్రవములకు సూచకమై యుండుట చేత "విషూచి" యనబడెను. (బౌసాటము.)

- (5) వ్యాధిప్రవేశించిన స్థలమునందుండు ప్రాణులనందఱినినిర్మూలము చేయుటచే దీనికి "క్షళయరోగ" మని పేరుగలిగెను. (అగస్త్యవైద్యము.)
- (6) పితృధిక్యముచేత అజీర్ణము ననుసరించి వచ్చుటచేత "కలరా" యని చెప్పబడెను. (ఆంగ్లేయవైద్యశాస్త్రము.)
- (7) భుజించినయన్నము విషమించుటచేత "విషభేది" యని చెప్పబడును. (ఇతర గ్రంథములు.)
- (8) లోకమునందు చూడగానే భ్రమనుకలుగ జేయునదియై యుండుటచే "భ్రాంతి" యనబడెను. (ఇతర గ్రంథములు.)
- (9) ఈవ్యాధిని నోటితోడ చెప్పటకు భయముగానుండుటంబట్టి "చేదు" అని చెప్పబడెను. (వృద్ధజనవాక్యము.)
- (10) ఈవ్యాధి యొకవిధమైన విషముచే కలుగుచున్నదిగానే "విషభేది" యని చెప్పబడెను. (మహాజనవాక్యము.)

హేతువిభాగము.

వాంతిభేదిరోగము పూర్వకర్తముననుసరించి యనేక కారణములచేత జనులకు సంభవించును.

ఆ కారణములు ఆత్మిక, భౌతిక, దైవికములను భేదములుగలవైయుండును.

ఆత్మికము:—ఆహారమును జీర్ణమునకుం దగినట్లు భుజింపక, తక్కువ గను, ఎక్కువగను భుజించుట; తన ఇష్టానుసారమైన పదార్థములను వేళా విచారములేక స్వీకరించుట; గంజిచుట్టుకొన్నదియు, చిమిడిముద్ద యైనదియు, పెండుకలు, పురుగులు, ఉమక మొదలగువానితో గూడినదియు, ఎండిపోయినదియు, మాడిపోయినదియు, చక్కగా ఉడకనిదియు, నీళ్లువిడిచి నూలుపాఱినదియునగు అన్నమును భుజించుట; వాడుకలేని యితరదేశ

పదార్థములను భుజించుట; మురిగినదియు వండిచెడిపోయినదియునగు మత్స్య మాంసములను భక్షించుట; వ్యాధిగలిగిన మృగమాంసములు, పసలేని యెండిన పక్షిమాంసములు, మద్యపానము, ఉడికి ఉడ్కని కాయగూరలు, పదును తప్పిన పదార్థములు, తామ్రాదిలోహపాత్రలయందు వండినయన్నము మొదలగువానిని భక్షించుట; మామిడి, పనస, అరటి, నేరేడు, సీతాఫలము మొదలగుఫలములు, వేఱుసెనగలు, కొండకందులు, కాకుపెసలు, పెసలు మొదలగు కాయధాన్యములను అధికముగా భక్షించుట; అన్నము, పాలు, పెఱుగు, నెయ్యి అనునివి ప్రమాణమునకును వాడుకకును అధికముగను ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగను స్వీకరించుట; మాటిమాటికి నీళ్లు త్రాగుట; జీర్ణకాలములందును, సంయోగ కాలములయందును మిట్టపల్లముగలచోట్లయందు పగుండుట రాత్రియందు మేల్కొనుట; పగటియందు నిదురించుట; జనసంఘము నందు శుంచరించుట; అధికముగా నడుచుట; అశుద్ధస్థలమున వసించుట; అశుద్ధజలమును స్నానపానములకుపయోగించుట; మలమూత్రములను బంధించుట అనునివి మొదలగునవి. మర్రియు పైజెప్పినవానివలన భయశోకాక్రోశాదులును కలుగును.

భౌతికము:—అధికముగాపానకురియుట, అధికముగా ఎండకాయుట, అధికముగా విషగాలివీచుట మొదలగునవి.

దైవికము:—అత్తిక భౌతికములకు వేతైనది. అది దైవసంకల్పముగా నుండును.

పైజెప్పిన హేతువులకు కార్యమును, వాంఛిచ్ఛేదిరోగమునకు కారణమును అలసకరోగమై యున్నది.

అలసకరోగోత్పత్తి.

ప్రమాణమునకధిక మైన ఆహారమువిషమించిసకలదోషములను ప్రస్తుమున కలుగజేయును. ప్రమాణమునకు తక్కువైన యాహారము శరీరమునకు బలమును, రూపమును తగ్గుటయేగాక వాతాధిక్యమును కలుగజేయును.

అపక్వాన్న స్వీకరణము వాతపిత్తశ్లేష్మములను వ్యత్యస్తమగునట్లు చేయును.

ఈ మూడిటిలో అపక్వాన్నమును మాటిమాటికి భుజించు అశనఘాత కునకును, మలము మాత్రము అపానవాయువు తుమ్ము ఆవులింత ఆకలి దాహము దగ్గు నిద్ర కన్నీరు శుక్లము శ్వాసము వాంతి బడలిక అనువీనిని అణచువానికని, మందాగ్నిగలవానికని, అలసకమనెడు మందరోగము కలుగును. మరియు అశనఘాతకునకు ఆమాశయ (జీర్ణకోశ) స్థానమునందు ఆ యన్నము అధికరించుటచేత త్రిదోషములు ఆ యన్నముతో చేరుకొని దానివలన నాయశనఘాతకునకు (తిండిపోతునకు) ఆయన్నముపిత్తమునుమట్టు పరచి శ్లేష్మముచే ఆడ్డగింపబడి ఆచోట బిరడవేసినట్లుండి వాంతియు భేదియు కాక స్తంభించి, ఆ యుపద్రవముతో గూడ శూలాది యణుపద్రవములను కలుగజేయును. దీనిని అలసకమనెడు మందరోగమని చెప్పుదురు.

అలసకలక్షణము.

కడుపుఉబ్బుట, వాడుట, కూయుట, వాయువు బంధించి హృదయమునందును కంఠమునందును సంచరించుట, వాయువుచే మలబంధమధికముగ నుండుట, దాహము, తేనుపులు అధికరించుట, అను నీలక్షణములతోగూడి నది అలసకరోగము. (ఆయుర్వేదము.)

అలసకరోగము సంభవించుటకు హేతువైనట్టి స్తంభించిన యన్నమును వాతపిత్తములు శ్రీఘమున నోటితోనైనను అపానముతోనైనను బయలు పడునట్లు చేయుట వాంతిభేదికోగ మనబడును.

వాంతిభేదిరోగోత్పత్తి.

అలసకరోగమును కలుగజేసి దానిని అణగిరిచుకొనియుండిన ఆమ దోషమధికరించి ఐహిర్దతమగుటచేతను దానికి ఉపబలముగా ఎండ అధిక

మగుటచేతను వాంతి భేదికలుగును. ఇది శీతాంగ సన్ని పాతరోగముతో సమానమైనది. కావున ఆలస్యములేక వైద్యముచేయవలయును.

మతాంతరము

(1) ఒకవిధమైన విషమువలన వాంతి భేదిరోగము కలుగుచున్నదనియును;

(2) ఆవిషము శరీరములో వ్యాపించి అదిరక్తముతో జేరక ప్రేగు యొక్క మజ్జతో చేరుటవలన వాంతి భేది కలుగుచున్నదనియును;

(3) ఆవిషము కుడిపార్శ్వమునందలి రక్తాశయము (Heart) నందుండు చెడ్డనెత్తుటిని శుద్ధిచేయునిమిత్తము పుపుసము (Lungs) నందుచేరి పుపుసనమనిని (Pulmonary Artery) ముడుచుకొనునట్లుచేసి కుడిప్రక్కనుండి యెడమప్రక్కకు రక్తమును పోనీయక చేయుటవలన వాంతి భేదికలుగుచున్నదనియును;

(4) ఆవిషము మేదస్సునందు వ్యాపించి వాంతి భేదిని కలుగజేయుచున్నదనియును చెప్పెదరు.

(5) రక్తమునందు క్రిములుజనించక గాని వాంతి భేదిరోగము కలుగదని ఆంగ్లేయులు చెప్పుచున్నారు.

(6) శ్యామలా దేవియొక్క ప్రేరణచేత స్థూలేంద్రియములకు గోచరముగాని నీలవర్ణమైన ప్రళయవాయువు భూమిశులను యోగీశులనుతప్ప తక్కినవారియొక్క కపాలమార్గముగా ప్రవేశించి రక్తవాహిని (Arteries) యందు చేరి రక్తమును చెడుపుటచేత వాంతి భేదికలుగుచున్నదని ఆంగ్లేయులు చెప్పుచున్నారు.

(7) కర్కటియునురక్కసి తనయొక్క దీపాగ్నిపూర్తిగా నివర్తించుటకై బ్రహ్మదేవునివరము వలన రాజులు యోగులుగాక తక్కినవారియొక్క

రోమకూపములయందు సూచీరూపమై విషయక్తస్వల్పజీవము ప్రవేశించిరక్త మాంసములను గ్రహించుటచేత వాంతిభేది కలుగుచున్నదని వసిష్ఠులు చెప్పు చున్నారు.

(8) అంతర్తల క్రిములుజనించినయెడల వాంతిభేదిరోగము కలుగు నని యాంక్షేయవైద్యులలో గొందఱును, హిందూవైద్యులలో గొందఱును చెప్పుచున్నారు.

షామరజనాభిప్రాయము.

వాంతిభేదిరోగమును దండుమారియమ్మయనియు దీనికి కలశముపెట్టి అమ్మవారిని ఆవాహనముచేసి మారికాగణములుగలవారు హాహా హూహూ యని కూయుచు ఆడుచు పాడుచు బలులిచ్చిన నివర్తియగుననియు తలంచీ యాప్రకారముగావించెదరు. ఇదియు యుక్తమేను. భగవంతుఁడు భగవ ద్గీతలలో చెప్పినచొప్పున నెవరెవరెట్లు కీర్తిచెదరో వారివారికట్లు అను గ్రహించెదనని చెప్పియున్నాడు. కావున షామయలయొక్క హృదయాను గుణ్యమైన యీకార్యమునుజూచి పారమార్థికులు తిరస్కరించుటతగదు. మమోద్ధైర్యమున కిదియొక కారణమైయున్నదిగాన నీకార్యము సర్వజనుల కును శ్రేయస్కరమైనది. ఇంతేగాక మనదేశములో శీతభేదిని శీతలాజేవి యనియును, అగ్నిమసూరికారోగమును అగ్నిమారియమ్మయనియును, విద్రధి రోగమునుసారకాయ అమ్మవారనియును, జ్వరరోగమును గలగమ్మయనియును, స్ఫోటకరోగమును పెద్దమ్మవారనియును, ఇట్లుచుష్టవ్యాధులనంతయు మారియ నివ్యవహరించి పూజోపచారములచే శమించుననియొంచి యట్లుకావించుట యాచారమైయున్నది.

లింగవిభాగము.

వాంతిభేదిరోగము పూర్వము, మధ్యము, అంతము అని మూడువిధముల రూపములై యుండును. ఇందు పూర్వరూపము వ్యాధియొక్క ఆరంభలక్షణమును, మధ్యరూపము వ్యాధియొక్క ఉగ్రలక్షణమును, అంత్యరూపము వ్యాధియొక్క అసాధ్యలక్షణమును దెల్పును.

పూర్వరూపము

కడుపులో మోత, చెఱువుయొక్క తూమును తెఱచినట్లు మాటిమాటికి శుద్ధజలమువలె భేది, అదేరీతిగా వాంతి, త్రిదోషములు సప్తధాతువులను వికారము చేయుటచేత రక్తముచెడుట, కండకరుగుట, జలమునుగరించి యుండు సరములను పిత్తవృత్తియు లెండింపజేయుటవలన గొంతెండుట, అధికదోషము, జిగటయైనచెమట, మంట, శ్లేష్మాధిక్యముచేత సర్వాంగమును అరటిదంటువలె చల్లగానుండునట్టి శీతలము, వణకు, కన్నులుగుంటలుపడుట కన్నులకును చెవులకొనలకును మధ్యనుండుచర్మము ముడతలుపడుట, శరీరవర్ణము భేదపడుట, కంఠధ్వనిసన్నమగుట, కీళ్లయందుండు మజ్జకరిగిపోవుటవలన శరీరమాద్యంతమును కట్టువిడిచిపోయినట్లును నూదితో పొడిచినట్లును వేదనగలుగుట, పడికయాయకుండుట, (పొర్లాడుట) మూర్ఛ, మైకము, శీతముంచుచోటు చెడిపోవుటవలన కడుపునొప్పి, అసుపీనిని వాంతిభేదిరోగము తనయొక్క పూర్వార్జితముగా గలిగియున్నది. ఈ గుణములు సకలమైన వాంతిభేదిరోగములయందును గలుగును. (జీవరత్నామృతము.)

మధ్యరూపము.

ఈ వాంతిభేదిరోగము వాత, పిత్త, శ్లేష్మములను మూడు విధములు గలదిగానుండును.

వాతవాంతిభేదిరోగలక్షణము.

కడుపునొప్పి, భేది, భ్రమ, వణకు, శరీరము బిరుసగుట, సూదితో పొడిచినట్లు పొడుచుట, అనునీ గుణములను కలుగజేయును.

(జీవరక్షామృతము.)

వాతనాడి అధికరించుటచే కడుపులో మోత, కడుపునొప్పి, దేహమునలుపగుట, కన్నులు మిడిగుడ్లుపడుట, మనోచంచలము, జ్వరము, ప్రేగులు పొర్లగించుచుండుట, అనునీ గుణములు కలిగియుండును. (చింతామణి.)

కడుపునొప్పి, భ్రమ, వణకు, కదలకపడియుండుట, అనునీ గుణములు కలిగియుండును. (బసవరాజీయము.)

పిత్తవాంతిభేదిరోగలక్షణము.

జ్వరము, భేది, లోపలమంట, దాహము, కాళ్లుచేతులు బిరుసగుట, సూదితో పొడిచినట్లు పొడుచుట, అనునీ మొదలగు గుణములు కలిగియుండును.

(జీవరక్షామృతము.)

పిత్తనాడిపగలంతయు అధికరించుటచే శరీరమువాడుట, మూర్ఛ, ఎక్కిళ్లు, మాటలుతడబడుట, ప్రలాపించుట, వాంతి, మైకము, పొరలాడుట, అనునీగుణములు కలిగియుండును. (చింతామణి.)

జ్వరము, అతిసారము, ఆయాసము, దాహము, ప్రలాపము అనునీ గుణములు కలిగియుండును. (బసవరాజీయము.)

శ్లేష వాంతిభేదిరోగలక్షణము.

వాంతి, ఉత్తనీళ్లవలె భేది, దేహభారము, దవడలసందులు కిక్కిరించుకొని యుండుట, చొంగకారుట, సూదితో పొడిచినట్లు పొడుచుట, అనునీ మొదలగు గుణములు కలిగియుండును. (జీవరక్షామృతము.)

చేతియందు నాడుట అడగియుండుటవలన వేదన, నడకతప్పుట, పొర
లాడుట, ఊర్ధ్వదృష్టి, శరీరము తెలుపగుట, అనునీగుణములు కలిగియుండును.
(చింతామణి.)

వాంతి, శరీరభారము, మాటలు తడబడుట, జొల్లుకారుట, అనునీగుణ
ములు గలిగియుండును. (బసవరాజీయము.)

అన్యవహితవిధానము.

వైద్యశాస్త్ర గ్రంథములయందు చెప్పబడనివియును, లేక మనకు
ఆ గ్రంథములు కనబడక పోయినవియునునగు సంస్కర్తములైన వాతపితృ, వాత
శ్లేష్మ, పితృశ్లేష్మ, వాతపితృకఫములతో గూడిన వాంతి భేదిరోగములను వైద్యుడు
ఊహించి తెలిసికొనందగినది. ఒకానొక సమయముపైన జెప్పబడిన వ్యాధులు
కాలదేశోపార్తమానముల ననుసరించి అప్పుడప్పుడు కలిగినను కలుగ వచ్చును.

అంత్యరూపము.

వాంతిభేదిరోగోపద్రవలక్షణము.

నిద్రపట్టకుండుట, దేనిమీదను ఇచ్చలేకుండుట, వణకు, మూత్రబం
ధము, ప్రజ్ఞ లేకుండుట, అనునీగుణములు అసాధ్యము. (బసవరాజీయము.)

అసాధ్యవాంతిభేదిరోగలక్షణము.

శూల, అధికముగా భేది, వాంతి, కడుపుఉబ్బరము, దాహము,
తాపము, అను నీగుణములు మరణమును కలుగ జేయును. (ఆయుర్వేదము.)

నాలుక పండ్లు గోళ్లు పెదవులు ఇవి నలుపగుట, చూపుతీప్పుట,
వణకు, చెవులు వినకుండుట, జ్ఞాపకము లేకుండుట, అవయవములు సోలిపడి
యుండుట, అను నీగుణములు మృతినకలుగ జేయును. (మాధవనిధానము.)

అసాధ్యఅలసక, వాంతిభేదిరోగలక్షణములు.

పండ్లు పెదవులు గోళ్లు ఇవి నలుపగుట, కొంచెము తెలివి, వాంతి, కన్నులు గుంటలుపడుట, హీనస్వరము, కీళ్లు వదలుట, అను నీగుణములుగల అలసకరోగమును, వాంతిభేదిరోగమును మరణమును కలుగ జేయును. ఒకా నొక సమయము జీవింపజేసినను జేయును.

వైద్యజనాభిప్రాయము.

వైద్యులుకొందఱు ఒకమాఱు భేదియు వాంతియు అయినతోడనే మనుష్యుడు హీనస్వరముతో గూడినయెడల అసాధ్యమని చెప్పుదురు. మరియు భేదినిగాని, లేక వాంతినిగాని గుడ్డలోతడిపి వెలిగించినయెడల అది వెలిగిన యెడల అదియు అసాధ్యమనియే చెప్పుదురు.

గంధాంతరము.

వైద్యగంధములు కొన్నింటియందు వాంతిభేదిని విషూచిజ్వరరోగ మని చెప్పబడియున్నది. దానిలక్షణము లేవియనగా,—

వాంతి, నాడిమందముగా నడుచుట, లోపలమంట, పైనశీతలము, అతిసారము, జ్వరము, దాహము, ప్రలాపము, భ్రమ, అను నీగుణములు గలిగియుండును.

ఈ జ్వరముగలవారు నాలుగు రోజులలో మరణము నొందుదురని కాలజ్ఞాని చెప్పెను.

చికిత్సావిభాగము.

చికిత్సలప్రవిధములు గలవైయున్నవి. అతిసారాదివ్యాధులకు కాయ చికిత్స చేయవలయునని శాస్త్రవిహితమై యున్నదిగాన దీనికి కాయచికిత్సయే చేయవలయును.

వాంతి భేది రోగము అధికరించిన యెడల పాదాది శిరఃపర్యంతము మంచి తైలములచేత తేపనముచేయుటయేగాక శాస్త్రరీతిగా ఉపచారమును చేయవలయును. (బసవరాజీయము.)

వాంతి భేది రోగము అధికరించినకాలమునందు పెరుగుమీడితేట, పెరుగు, మజ్జిగ అనువీనిలో దేనినైన సెకటిని మాటిమాటికి యిచ్చుచుండిన యెడల రోగము నివర్తయగును. (మాధవనిధానము.)

వాంతి భేది రోగము కనుపించినతోడనే సైంధలవణముతో గూడ గలిజేరు రసముగాని, చింతాకురసముగాని చేర్చి నస్యముచేసినను; సొంటి పిప్పలి మిరియాలను సైంధలవణ జలముతోనూరి నస్యముచేసినను; చీలమండదగ్గర కాల్చినను; సొంటి పిప్పలి మిరియాలనునూరి వేడినీళ్లలో కలిపిత్రాగనిచ్చినను; సొంటి పిప్పలి మిరియాలు, కానుగపప్పు, పసుపు, వీనిని సమముగా చేర్చి మాదీఫలము రసముతోనూరి అంజనముచేసినను వాంతి భేది రోగము నివర్తయగును. (బసవరాజీయము.)

ఆరంభమునందే ఓకరింతతోడగాని వాంతితోడగాని రోగము ఆరంభించెనేని, నూరిన ఆవాలను ఒక గచ్చకాయంత ముద్దనుకొంచెము చన్నీళ్లలో కలిపి పుచ్చుకొనవలయును. అది వాంతిలోవచ్చినయెడల మరల మరల వాంతి నిలుచునంతదాక సేవించుచుండవలయును. ఆవాలనునూరి గుడ్డలో తడిపి గొంతు పల్లముమీద మంటయెత్తువఱకు వేసియుంచినయెడల వాంతి నిలుచును. ఆవాలను ఆరంభమునందే సేవించినయెడల రోగము యొక్క బలమును క్షీణింపజేయును. ఒకానొక సమయము భేదినికూడా నిల్పును. వాంతి నిలిచినమీద అరయాల్ గంజినిగాని, చక్కగాజిలకొట్టివడియగట్టిన నూకలగంజినిగాని ఉప్పువేసి (కోడిచారుతోడకొందఱిత్తురు) కొంచెము

కొంచెముగా ఇచ్చుచుండవలయును. దాహమెత్తునప్పుడెల్లను చన్నిళ్లనిచ్చుటయే ముఖ్యపరిహారము.

కాళ్లుచేతులు చల్లనైదేహమును చల్లనగుటకు ఆరంభమాయెనేని పొడిచేసిన కర్పూరమును ఆవాలును కాళ్లకురాచి ఇసుకనువేచి ఒత్తడమియవలయును. రోగికి వెట్టపుట్టించునిమిత్తము కంబళితోకప్పి అన్నపానములను ఇచ్చునప్పుడు తలనుపైకెత్తక పడకతో నుండనిచ్చి గరిటెతో లోపలికిచ్చుచుండవలయును.

కర్పూరము, ఉలవపిండి, పసుపుపొడుము వీనిచేర్చి కాళ్ళయందు రుద్దుచుండెన యెడల ఉష్ణమును కలుగచేసి శీతలమును పోగొట్టును.

లవంగము, లవంగపట్ట, జాజికాయ, సొంటి, తెల్లమిరియాలు, ఇది దినుసుకు నాలుగు వరాలయెత్తును చక్కగా పొడిచేసి ఒకబుడ్డి బ్రాందిలో గాని, కారమైన సారాయిలోగానిచేర్చి ఒక గడియనేపుదాక కుదిలించి ముప్పదిగడియలదాక అట్లేయుంచి ఆతర్వాత తేరినసారాయిలో రెండుమిల్లి గరిటెలుతీసి దానిని గుక్కెడునీళ్లలో కలిపి యియవలయును. రెండు గడియలలోపల గుణము కలుగకపోయినయెడల మరలను ఇప్పించవలయును. ఇట్లు రెండుపూటలీచ్చినయెడల గుణమగును.

పైనజెప్పినమందులు సిద్ధముగా లేనప్పుడును అజీర్ణ భేదిగానుండు నప్పుడును, ఓమము, ఆవాలు, జీలకర, మిరియాలు, ఇవి దినుసుకు, ౧ వరాయెత్తుచొప్పున తీసికొనివేచి అది చిట్లునప్పుడు సోలెడు నీళ్లుపోసి ఒక పొంగునచ్చినమీద వడియగట్టి రెండుగడియల కొకగుక్కెడు ప్రకారము ఇప్పించవలయును. మలమునుమాత్రమునుబంధించికడుపుబ్బి నొప్పికనబడిన యెడల జీలకర మిరియాలు ఈ రెండును దినుసుకు ౧ వరాయెత్తు తీసికొని

వేచి చిట్లునప్పుడు సోలెడునీళ్లుపోసి కాచి మరిగినతర్వాత వడియకట్టి రెండు ఘడియలు కొకతూరి ఒకగుక్కెడువంతున యిచ్చినయెడల గుణమగును.

డాక్టర్ పథనియాండి.

వాయువిశంగము, సొంటి, పిప్పళ్లు కరకాయబరడు, చిత్రమూలము వేలుపట్ట, తాండ్రికాయబరడు, వస, తిప్పతీగవేలు, జీడిగింజబరడు, నాభి, వీనిని సమముగా కల్పమునందుంచి గోమూత్రముతో వెన్నవలెనూరి గురిగింజ ప్రమాణము మాతలుచేసి యెండించియుంచుకొని అజీర్ణమునకొకటిని, వాంతి భేదికి రెండును, పామువిషమునకు మూడును, సన్నిపాతరోగమునకు నాలుగును అల్లపురసాన యిచ్చినయెడల నివర్తించును. దీనిపేరు సంజీవిగుళికలు.

(బసవరాజీయము.)

ఒకపలమువసను బూడిదచేసికొని, అయిదుపలముల మిరిపకాయలను, రెండున్నరపలము పచ్చిబియ్యమునీ రెండునుచక్కగా మాడ్చుకొని ఈమాటిని నాలుగుపళ్ల కాడి (పుల్ల) నీళ్లుపోసి అరపడిగాకాచి దించుకొని దీనిని రెండుఘంటలకొకతూరి అరసోలెడువంతున ఇచ్చుచుండిన గుణమగును.

వేంకటకృష్ణశాస్త్రి.

విషూచిజ్వరచికిత్స.

పెద్దమానిపట్టరసము, పెరుగు, కాచువీనినిగాని; చింత వేలుపట్టరసము, పెరుగు, కాచు, వీనినిగాని; మామిడివేలుపట్టరసము, పెరుగు, కాచు, వీనినిగాని చేర్చి పుచ్చుకొన్నయెడల నివర్తించును. (బసవరాజీయము.)

చింతాకుపసరును మంచిసూనెతో చేర్చిగాని; లేక ప్రత్యేకముగాగాని శీరస్సు, నాభి, అరికాళ్లు, వీనియందు లేపనముచేసినను, లేక పుచ్చుకొనినను నివర్తించును.

పథ్యము.

వాంతిభేది రోగముగలవారికి గంజియేమంచిది. పుల్లని నీళ్లుచేర్చి కాచిన నూకలగంజియు, అరరూట్ గంజియు, పునర్పాకమైన గంజియు అనుకూలమైనవి. రోగము నిమ్మళించి రుచికోరువారికి పైనజెప్పిన యేదైన నొక గంజితోడ నిమ్మ నారదబ్బ మొదలగు ఊరుగాయలును, పుదీనా, కొత్త మళ్లివిత్తులు, బొక్కెనకాయలు మొదలగువనియూరుబిండ్లును నంచుకొనుట కిప్పించవచ్చును. ఇట్లు ఒకటిరెండుదినములు పోయినతర్వాత పునర్పాకపు గంజితో ఆరటిపించెలు, మామిడిగింజలు మొదలగువనిచే జేయబడినపులును లను పైనజెప్పిన ఊరుగాయలను, ఊరుబిండ్లను ఉపయోగించు కొనవచ్చును. మరియు తెల్లమేకపిల్లమాంసముచారును ఉపయోగించుకొనవచ్చును. అజీర్ణము కలుగక ఉపచరింపవలయును.

గంగాధరదేవర.

ప్రస్తుతమున 'బార్లి' అను బియ్యపుగంజినిచ్చుచు సౌఖ్యమును కలిగించుచున్నారు.

వాంతిభేది చూర్ణము.

భూమిలోపలనుండు కట్టెలబొగ్గు (అనగా చాలదినములు = సుమారు పదియిరువదేండ్లు భూమిలోపల నుండివట్టిది) సంపాదించి బాగుగా చూర్ణము చేసికొని ఘడియకొకమాతీచ్చుచుండిన యెడల గుణమిచ్చును.

సవ్వీరమైనమును వాంతిభేదికిచ్చి గుణమై యున్నది. ఈమందునుఅనేకులు వాడియనుభవమునకు వచ్చియున్నది. దీనినిచేయుపద్ధతి "వైద్య సార రత్నావళి" యందు గనందగును.

వర్ణవైద్యశాస్త్రము (Chromopathy)లో చెప్పబడి యుండునట్లు చికిత్సచేసిననుఅనుకూలమగును. ఈశాస్త్రమునకలమైనభాషలలోను దొరకుట చేతనుదీనినివిస్తరించి వ్రాయవలసినదిగా నుండుటచేతను నిచ్చట వ్రాయలేదు.

CHOLERA.

In Cholera, the natives of India often prescribe an infusion of recently-roasted Black Pepper. Dr. Ainslie states that he has known it put a stop to the vomiting, when many other remedies had failed.

In Cholera, the Spirit of Turpentine applied by means of hot flannels, and by diligent friction over the abdomen, is one of the best external applications which can be resorted to. It may also be administered in the form of enema; thus employed, it has proved in many instances highly serviceable, stimulating the system, allaying the vomiting, and causing a degree of reaction which other remedies fail to produce. I would also strongly advise its internal exhibition, in the manner and doses advised in hæmorrhage. In the stage of collapse, its external application should never be neglected.

In Cholera, the employment of cold water was first proposed and carried into practice by Dr. Shute of Gloucester; and from his experience, as well as from that of others, it appears certain that the free internal use of cold water is productive of the most beneficial effects and that when it is withheld, the rate of mortality has been much higher than when it has been allowed. On referring to Mr. Ross's table (sect. 336), it will be seen, that wherever cold water formed part of the treatment, the ratio of deaths was very much lower than when stimulants, or in fact any other remedy, had been employed. Dr. Shute states that, under this system, the state of collapse is sometimes prolonged to two, three, or four days; and others have remarked that during the reaction, a paroxysm of raging delirium is apt to take place. It is not, therefore, an inoperative system. The cold water is supposed to act, by supplying to the blood the water it loses by the intestinal evacuations by taking up the urea determining to the kidneys, and relieving the blood of the presence of this poisonous agent. When water is given, it should be as cold as is procurable, iced if possible; it should be taken in large and repeated draughts, and although for the first four or five times it may be rejected, its use should be preserved in. It soon remains on the stomach and when this is effected, a beneficial change in the state of the patient is soon observable. The intense thirst which usually accompanies Cholera would alone justify the adoption of this

treatment. Whatever other treatment is adopted, cold water in copious draughts will prove a valuable auxiliary, perfectly safe, agreeable to the patient, and likely to be productive of the best effects.

EDWARD JOHN WARRING,
Member of the Royal College of Surgeons in London.

READY REMEDIES

FOR

COMMON COMPLAINTS.

CHOLERA.—The first and common form of this disease depends on an excessive secretion of vitiated bile, which gives rise to violent bilious vomiting and purging, often attended with considerable griping pain and cramp in the limbs.—*First Remedy* (Sir James Clark). Tincture of opium, tincture of camphor, and spirits of turpentine, of each three dracms; oil of peppermint thirty drops mix. Dose, one teaspoonful in brandy and water, for the mild form of cholera; and one tablespoonful for the more virulent. This proved one of the most effective and popular remedies during the terrible visitation of this disease in the year 1849.—*Second Remedy* (Board of Health). Clark mixture, one ounce; aromatic confection, ten to fifteen grains; tincture of opium, five to fifteen drops. To be taken every three or four hours until looseness ceases.—*Third Remedy* (Liverpool Preventive). Bicarbonate of soda, one scruple; ginger, eight grains; in a glass of water after breakfast and supper.—*Fourth Remedy*. Bicarbonate of soda, twelve grains; common salt and carbonate of potash, of each six grains; mix, and take in cold water.—*Fifth Remedy*. Acetate of lead, twenty grains; opium, twelve grains; in twelve pills, one every half-hour until looseness ceases.

A CERTAIN REMEDY FOR CHOLERA.

Calomel, two grains; cayenne, three grains; to be taken every half-hour, followed by a glass of brandy, until the diarrhoea is stopped.

If this remedy be taken immediately when the premonitory diarrhoea appears, it is infallible. It has been successful in hundreds of bad cases.

S. SOMASUNDEA MUDALIAR.